

ITEM No 3795/55

SPECIAL ATTENTION: Messrs. Galantiere
Sears
Walker
Griffith
Chamberlayne
Gedye /25 copies/

PRIORITY
K.
May 7
VIII/7529

1205

HUNGARY

REEMIGRANTS /2700/

812.51

A SPOILED LIFE - A REPATRIATED HUNGARIAN'S FATE.

SOURCE WELS: Furrier, 64, from SZÉKELYKERESZTUR. After six years elementary school he learned the furrier's trade. In 1927, he emigrated from ERDÉLY /now Rumania/ to Canada wanting to make his fortune. He lived in MONTREAL until 1949, since 1932 as the owner of a furrier's workshop. In 1949, he decided to return to Hungary deluded by repatriation propoganda which at that time he did not recognize as coming from the Communists, and because he wanted to see his children again whom he had left 22 years ago. He was deeply disappointed in present day Hungary and decided to return to Canada. He left the country with an emigration passport on January 13 1955.

DATE OF OBSERVATION: October 1949 until January 13 1955.

SUMMARY: Subsource emigrated to Canada in 1927, where he managed to build up a good life. After World War II he grew homesick, became prey to the Communist repatriation propoganda and reemigrated to Hungary despite his brothers' clandestine warning that he first should come for a visit only. Not understanding cover language at that time, he returned "for good." Experiences, such as the first disappointment in the neglected Polish harbor, then the utter poverty in his brothers' home in Hungary, difficulties at admittance to a hospital, labor conditions, illness, red-tape in traveling /he wanted to meet his children living in ERDÉLY, now Rumania/ and denial of the visa led to such a degree of disappointment that he decided to return to Canada. His emigration passport, applied for in 1951, was ready only in November 1954, after he had spent all the money he had saved in a lifetime in Canada. The transit visas then took until January 1955, so that he was able to start for the West only on January 13 1955. His disillusion is shared by all the repatriated Hungarians he met in his home country.

EVALUATION COMMENT: This report describes the very sad fate of a re-emigrant from Canada who became a victim of Communist propoganda. It is of particular actuality today when the

/more/

Hungarian regime has announced a new amnesty decree for Hungarian emigrants living in Western countries.

According to the October 29 1951 issue of "Világosság", ten groups of Hungarians had already returned from Canada by that date. Subsource of this report belonged to one of these groups. The hardships and disappointment he had to face are fully consistent with the experiences of other such emigrants.

For more background material, please see LINZ Item No. 360/54 and WELS Item No. 12126/53.

x x x

Haza Magyarországra.

Back to Hungary.

"Bizony az én életem tökéletesen el van rontva - kezdi elbeszélését János bácsi.

1927-ben vándoroltam ki Kanadába Erdélyből, ahol szücsmester voltam, mert a románok annyira nyomorítottak az adóval, hogy gondoltam, szerencsét próbálok az Uj Világban. Kanadában aránylag hamar el is tudtam helyezkedni és alig öt évi ottartózkodás után már saját utcai üzletem volt MONTREAL-ban, ami tisztességes megélhetést biztosított.

Nem is volt semmi bajom, csak a honvágy gyötört néha. Akármilyen jól is ment a dolgom az idegenben, soha nem tudtam elfelejteni szülőföldemet, a székely havasokat, a kis székely város főterét, a szülői házat. Hozzájárult lelkiállaptom ilyenén alakulásához talán még az is, hogy családomat annakidején otthon hagytam, mert nem akartam őket magammal vinni a bizonytalanságba. Feleségem sajnos nemsokkal utóbb összeállt másvalakivel, de gyermekeim továbbra is szorgalmasan irtak nekem, mindaddig míg a háboru ki nem tört.

Mikor vége volt a második világháborúnak, újra kaptam levelet gyerekeimtől. Közben idősebb is lettem, arra kellett gondolnom, hogy előbb-utóbb kidőlök a munkából, s mi lesz velem öreg napjaimra? Anyagi gondom nem volt. Volt egy kis megtakarított pénzem s az üzlet is elég jól ment. Annál jobban kezdett gyötörni a honvágy, ha otthonról kapott levelet olvastam, s mindinkább kívántam volna, azóta már emberré serdült gyerekeimet mégegyszer látni.

Ebben az időben kezdett a kanadai magyar "Munkás" c. lap cikkeket közölni az új Magyarországról. A legrózsásabb

/more/

szinben festette az otthoni állapotokat, leírta milyen lelkes munkával építik újra a parasztok, munkások és a "néphez hű értelmiségiek" a rombadőlt országot, milyen demokrácia uralkodik most a régi feudális viszonyok helyett - melyeket és sem imádtam annakidején valami tulságosan - és hasonlókat.

Mindezek a dolgok végül is azt az elhatározást érelték meg bennem, hogy hazamegyek. Irtam is BUDAPESTen élő öcsémnek és közöltem vele abbéli szándékomat, hogy hazajövök, előbb BUDAPESTre és onnan tovább, Székelyföldre.

Öcsém válaszolt is, örült a reménybeli viszontlátásnak, de azt tanácsolta, előbb csak látogatóba jöjjenek, s ha aztán úgy látom, hogy megint megszokom az otthoni környezetet, telepedjek meg végleg.

Sajnos akkor még nem értettem ezt a "virágnyelvet." Hiszen Kanadában azt sem tudtam, hogy cenzura létezik, pláne békében, négy évvel a háboru vége után, s azt gondoltam, mit utazgassak kétszer ide-oda, ugyis otthon fogok megtelepedni öreg napjaimra.

Igy aztán jelentkeztem a lengyel követség mellett működő magyar kirendeltségnél és 1949 októberében 35-ödmagammal elindultunk HALIFAX-ból a lengyel "BÁTORI" gőzösön GDYNIA lengyel kikötő felé.

Készpénzben 150 dollárt vihettünk magunkkal, a többit csekkre fizettük be Kanadában s a csekket magunkkal vittük, azzal, hogy azt majd otthon váltjuk be.

Ha csak kicsit is gyanakvók lettünk volna, feltűnt volna nekünk, hogy rendes utlevél helyett csak utlevélpótló utiigazolványt kaptunk, mely csak a Magyarországra való visszatérésre jogosított - de nem kiutazásra is, ha netán csalódnánk. De mi akkor olyan lelkesedéssel szálltunk hajóra, hogy ilyesmi fel se tűnt.

Megérkezés Európába.

Arrival in Europe.

Az első csalódás a GDYNIABA való megérkezésakor ért. Az amerikai kikötők tisztasága, lüktető élete után Iehangolóan hatott GDYNIA piszkos, mocskos kikötője, a sok lebombázott ház, rombadőlt utcásor, az ócska, ütött-kopott autók, a sok nyomorúságos lovaskocsi. De még jobban megütköztünk az emberek lerongyoltságán, komor arcán, barátságtalan modorán. Azonban optimisták akartunk lenni és azért azt beszéltük be magunknak,

/more/

hogy ez csak Lengyelországban van így, otthon, Magyarországon más lesz a helyzet, hisz a "Munkás" megírta, milyen ragyogó élet folyik az újjáépülő hazában.

GDYNIÁban nem is időztünk soká, hanem amint a következő vonat ment, indultunk tovább hazafelé. Sajnos egy kis zür itt is adódott már: a csomagfeladással olyan soká piszmogtak a lengyel vasutasok, hogy csoportunk egyik fele - kg. 15-16 ember - lekéste a vonatot, s így csak következő nap tudtunk indulni.

Vonattal jöttünk SZOBig, a magyar határig. Két óra késéssel futottunk be, s további néhány órát töltöttünk a vám- és utlevélvizsgálattal.

Itt aztán mindjárt izlelitőt kaptam a mai magyar viszonyokból: hoztam magammal egy kis borsot - 1 fontot, vagyis kb. 450 grammot, -- mert öcsém írta, hogy azt otthon nem kapni s disznóöléskor annak igen nagy hasznát lehet venni cseretárgyként. Ennek megvámolásával pengeteg probléma támadt, végül valami aránylag csekély vámmal beengedték. A hiba csak az volt, hogy a koffert most nem tudtam visszavinni a vonatig, mert a hordárok már elmentek.

A vámolás valami vámházban folyt, a csomagkocsi ettől jó messze állt. Tanács-talanul álltam, mikor odajött hozzám egy fiatal vasutas azzal, hogy ő majd feladja a koffert. Mondtam neki, meg van már fizetve a szállítási díj BUDAPESTIG, ő azonban azt mondta, majd elintézi a dolgot, legyen nyugodt. Valóban pár perc múlva jött is, 18 ft-ot kérve a feladásért. Mit volt mit tennem, fizettem, holott nyilvánvaló volt, hogy a pénzt ő vágta zsebre.

Megérkezés BUDAPESTre.

Arrival in BUDAPEST.

BUDAPESTre éjfél után futottunk be. Mivel a hivatalos fogadtatás már az első csoportnál lezajlott, minket senki se várt az állomáson. Se étterem, se büffé nem volt nyitva, nem tudtunk hova fordulni, végül is fogtam magam, beültem egy taxiba és kihajtottam az öcsémhez, aki a Vörös hadsereg útján lakik Budán, /volt H. degkuti ut/ Öcsémék nagy örömmel fogadtak, mert előző nap kint lévén a hivatalos fogadtatásnál s engem nem találván, már azt hitték, nem jöttem meg.

Itt aztán már jobban megismertem a mai magyar viszonyokat: öcsémet 1946-ban "B" listázták, két fia, ugyancsak állás nélkül, alkalmi munkából tengődnek. Öcsém maga valami étkezdében könyvelést végez havi 680 forint fizetésért. Felesége beteges, dolgozni nem bír, így ebből s a fiuk igen változó keresetéből él a család. Vratlanul jöttem, -- előző este megették amivel engem akartak fogadni, s így láttam, hogy bizony száraz kenyér is alig van a háznál, amit elég tudtak rakni. Bor, vagy husról szó sem volt, gyümölcs se volt otthon, s öcsém könnyes szemmel vázolta előttem a helyzetét - mondván: "Irtam neked, hogy csak "látogatóba" jöjj haza, s előbb nézd meg mi itt a helyzet, hát nem értetted meg?" Sajnos csak most kezdtem megérteni, hogy a "Munkás" hazudott.

Betegség.

Illness.

Már Kanadából indulásom előtt is gyengélkedtem a ve-

/more/

sémmel, az ut, de még inkább az érkezés izgalmai s talán a nagy csalódás is amit itthon megértem, kiváltották belőlem a betegséget: rosszul lettem s pár napra megérkezésem után kórházba kerültem. Ujabb baj volt, hogy a csekket, amit magammal hoztam csak "inkasszóra" fogadta el a Magyar Nemzeti Bank, s amíg az le nem bonyolódott még csak előleget se folyósított a csekkre. A kórházban pedig előre kellett volna fizetni, hisz nekem nem volt se OTI -tagságom, se egyéb jogosultságom ingyenes kezelésre. A szó szoros értelmében az utcán fordulhattam volna fe, ha bátyámnak egy orvos barátja /NU/ be nem juttatott volna a Baross-utcai klinikára, s nem vállalta volna értem a készfizetői kezességet addig, amíg csekkemet beváltják.

Körülbelül husz napig feküdtem itt, amíg annyira rendbejöttem, hogy kiengedtek.

Első dolgom volt utlevél iránt érdeklődni, amivel tovább utazhassak Erdélybe. Mindenütt azt mondták, "dolgozónak" kell lennem, vagyis munkát kell valahol vállalnom, addig se utlevelet, se vizumot nem kaphatok. Híába mondtam, hogy nem akarok itt megtelepedni s van annyi pénzem, hogy abból meg tudok élni, amíg Erdélybe utazhatok -- /nagy naivan azt gondoltam akkor, maximum két-három hétről lehet szó/ -- mindenütt az volt a válasz, aki nem "dolgozó" nem tarthat igényt egyikre sem.

Igy kénytelen voltam beállni -- bár az orvos még ki-méletet ajánlott -- egy szücsipari szövetkezetbe, mely a HUNGARIA köruton működött, akkor CSEH Lajos volt szücsmester elnöksége alatt. De alig voltam itt egy hétig, a második hét első napján újra összecsuklottam s mentők vittek be a Széher uton lévő Szt Ferenc kórházba. Itt újra megoperáltak, a doktor szemrehányást tett, amiért ilyen hamar dolgozni kezdtem, s ezuttal egy teljes hónapig tartottak bent.

Magammal hozott dollárjaim rohamosan kezdtek olvadni, annál is inkább mert valami 10-50 - 11.- ft-tal váltották be 50 -60 forintot érő kanadai dollárjaimat. Az árak pedig igen magasak voltak s a betegeskedés is jó csomó pénzt emésztett fel.

Kísérlet az erdélyi utazás iránt.

Attempts to Travel to ERDÉLY /Rumania/

Az egy heti "dolgozó" tevékenységnek annyi haszna mégis volt, hogy most már "betegállományban lévő dolgozó"nak számítottam s elkezdhettem a szaladgálást, lévén már papirom, utlevél után.

Először a "Magyarok Világszövetségé"-hez fordultam, mert tánk visszavándorlókra ők voltak illetékesek -- a hivatal akkor, 1950 elején az Alkotmány utca 3 szám alatt volt. A vezető, meg is ígérte segítségét, de azt ajánlotta, vegyem fel a

magyar állampolgárságot, mert anélkül román vizumot nem kaphatok.

Beadtam tehát a kérvényt, lefizettem egy csomó taksát, de legalább az állampolgárságot meg is kaptam még pedig elég rövid idő -- talán négy-öt hét múlva.

Most már nagy büszkén mentem el újra a rendőrségre utlevelet kérni.

De csak most kezdtem el megismerni a népidemokrácia igazi mivoltát. Én azt hittem, hogy ha magyar állampolgár vagyok, akkor magyar utlevelet minden különösebb akadály nélkül, pár nap alatt kaphatok.

Először is ki kellett töltenem egy csomó kérdőívet, azután életrajzot kellett írnom magamról, s mikor mindent beadtam, azt mondták, majd "értesítenek", mikor jöjök újra.

Annyi előnye volt ennek a helyzetnek, hogy most már volt egy újabb irás a kezemben, miszerint utlevél ügyem "folyik" Evvel az irással már elmentem a román követségre, hogy megindíthassam a vizumkérelmi eljárást.

Itt ért aztán a második és egész európai tartózkodásom legnagyobb csalódása. A követségen ugyanis nyíltan kijelentették, hogy nem igen van vizumra reménye, mivel beutazásom "nem állami érdek". Azt hittem ott halok meg a helyszínen. Hát ezért utaztam ezer mérföldeket, ezért égettem fel magam mögött a hidat Kanadában, dobtam oda biztos megélhetést, polgári jólétet MONTREALban, mindezt abban a vágyban, hogy szülőföldemet, ifjuságom színhelyét régegyyszer láthassam, s mikor már úgy sincs egyéb senki, aki közelállna szívemhez, öreg napjaimat legalább gyermekeim körében tölthessem el -- s mindez "nem állami érdek" tehát mehetek vissza.....

Vissza Kanadába.

Bäck to Canada.

Alig hevertem ki lelkileg az újabb -- s most már minden reményt eltemetést -- csalódást, nekiláttam, hogy ha

Már erdélybe nem juthatok legalább visszakerüljek Kanadába. Azonnal írtam Kanadában élő öcsémnek - kinek ott jólmenő hentesüzlete van- hogy vissza akarok jönni.

Öcsém azonnal válaszolt is, letétbe helyezte az utazási költséget s a kanadai bevándorlási hivatal igazolását is megküldte, hogy mindjárt áll rólam gondoskodni módjában.

Ezen iratok birtokában 1951 tavaszán kiutazási engedélyért fordultam a magyar utlevélhatóságokhoz. Hét hónapig választ sem kaptam a kérvényemre, végül 1951 őszén értesítettek, hogy "ezidőszerint" ügyembe nem tehetnek semmit, jelentkeznek hat hónap múlva. Közben lejártak az öcsém által küldött igazolások, melyek határidőre szóltak, s így előrel kezdhettem a kanadai igéretnek beszerzését. Pénzem amit Kanadából hoztam magammal s amit, mint már említettem kénytelen voltam az alacsony kényszerkurzuson átváltani, ijesztően fogyott, úgy hogymár láttam magamat pénz nélkül kiutazási engedély nélkül ottrekedni.

1953 elején azután - a közben öcsém által küldött újabb iratok birtokában - újra kezdtem a kálváriát. Öcsém most már azt írta - nyilván a kanadai hatóságok tanácsára - hogy forduljak a BUDAPESTI angol követséghez. Itt igen szívesen fogadtak s a tőlük kapott irással ellátva, újra nekimentem a magyar rendőrség utlevél osztályának.

Itt aztán macska- egér harcot játszottak velem. A kérvény beadását elfogadták, s azt mondták, jöjjenek egy hónap múlva. Egy hónap múlva "nem találták az aktát" visszarendeltek a következő hétre. Egy hét múlva a portán - ahol mindig megkérdezik, ki, hová, milyen ügyben jön - be sem engedtek, mondván az illető referens nincs most itt. Újabb egy havi várakozás után bejutva az irodába, új ember ült az íróasztal mellett, aki természetesen semmit sem tudott az ügyemről.

Igy értük el az 1954-es évet s én meg mindig BUDAPEST-en ültem s vártam az utlevélre. Ebben az évben tovább folyt a játék, hol "nem találták" aktámat, hol nem volt ott a referens, hol új emberhez küldtek, aki most már "illetékes" lett ügyemet intézni. Végül 1954 szept. végén utolsó 500 forintomat vettem fel magammal hozott - egy szorgalmas élet munkájával megtakarított - pénzemből.

Mintha csak tudták volna a rendőrségen, hogy most már nem hozok több pénzt a népidemokráciának, alig két hét múlva értesítettek, hogy jelentkezsem az utlevélosztályon. 1954 nov. 22.-én ki is adták a visszavonásig érvényes kivándorlási utlevelet, mely a szabadulást jelentette a számomra.

Ekkor azt hittem, hogy másnap már utnak is indulhatok. Ilyen gyorsan azonban nemszabadul az ember megsemm a "szocialista paradicsomból". Előbb meg az átutazó vizumokat kellett megszerezniem. Ez már aránylag gyorsan ment, mert 1955 jan. 13.-án végre átléphettem a határt, magam mögött hagyva egy keserű családot, odaadva egy élet munkájának gyümölcsét, s mindez azért mert bedültem, hittem a szabad földön a szabadság és demokrácia által nyújtott lehetőségekkel visszaélő, ott megjelenő kommunista sajtó hazudozásainak.

Mindezt csak azért mondom el, hogy az én példám intés és óvás legyen minden nyugaton élő magyar számára, kiknek szeretném odakiáltani: "ne hig. jetek a szabad földön megjelenő kommunista hazugságoknak, nem irántatok való szeretet vezet a magyar kormányt, mikor visszahív. Vagy a jól képzett dolgos munkáskéz kell neki, hogy azt a maga rabszolgaműhelyében éhbérért dolgoztassa a szovjet fegyverkezés érdekében, vagy mint az én esetemben - egy dolgos élet összekuporgatott garasait akarja kilopni a zsebetekből" "hivatalos kurzus"álneve alatt ."

Hiszen nem csak én, de a velem visszajött többi kanadás magyar - kikkel később néha véletlenül találkoztam - mind megbánták, hogy visszajöttek, de aki még munkaképes, azt többé nem engedi ki a magyar rendszer, hanem ott tartja és kényszeríti, hogy neki dolgozzon.

End.